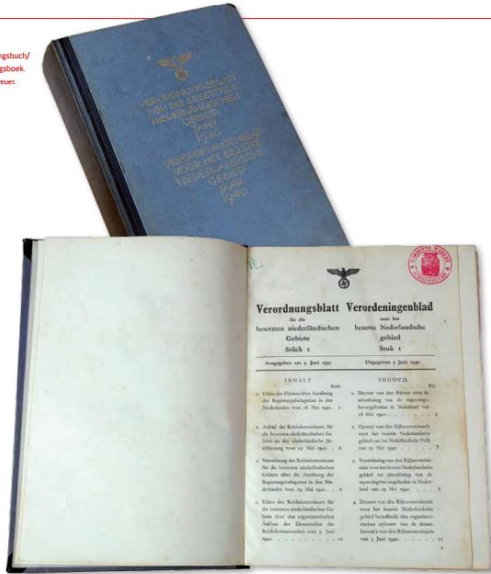

Verordeningbuch/
verordeningboek.
Foto Hans Brueser.

Het stadsbestuur van Schoonhoven tijdens de bezetting in de Tweede Wereldoorlog en wat er op volgt

Hans Korevaar

Als op 15 mei 1940 Nederland capituleert voor Duitsland, wordt ons land bezet gebied en komt het Nederlands bestuur onder het gezag van rijkscommissaris Seyss-Inquart te staan. De Nederlandse regering wijkt op 13 mei uit naar Londen, waardoor de dagelijkse leiding over het Ministerie van Binnenlandse Zaken de verantwoordelijkheid wordt van secretaris-generaal K.J. Frederiks. Hij moet de ruim duizend Nederlandse burgemeesters aansturen en namens hen de contacten met de hoogste Duitse autoriteiten onderhouden. Naar zijn mening kunnen de vooroorlogse burgemeesters beter op hun post blijven. De bevolking zal daardoor het best beschermd worden.

Burgemeesters in oorlogstijd krijgen met tal van nieuwe situaties te maken en moeten daar zo goed mogelijk op inspelen. Hoe de burgemeester van Schoonhoven met de nieuwe maatregelen omgaat, wordt aan de hand van een aantal aspecten besproken. Wanneer in september 1944 als eerste grote delen van de zuidelijke Nederlanden door de geallieerden worden bevrijd, ontstaat er een gezagsvacuüm. Om onder meer de orde te handhaven, in een periode van bestuursloosheid, wordt als onderdeel van het Nederlands leger de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (BS) in het leven geroepen.

De Aanwijzingen van 1937

De Nederlandse regering gaat er lange tijd vanuit dat het land niet in oorlog met Duitsland zal raken. Zij hoopt haar neutraliteit te kunnen behouden zoals tijdens de Eerste Wereldoorlog. Toch worden er voorzorgsmaatregelen getroffen. Voorbeeld daarvan zijn 'De Aanwijzingen' uit 1937. Dit is een handleiding voor burgemeesters in het geval van een bezetting van ons land. De regering houdt de overheidsdienaren hierin voor dat zij bij een bezetting ook gehouden zijn aan de bevelen van de Nederlandse regering, 'zoveel als doemlijk is'. De 'Aanwijzingen' worden in mei 1938 onder overheidscensuur verspreid, maar bij ontvangst door vrijwel niemand ingezien en gelezen. De verzegelde enveloppen gaan in de meeste gemeentehuizen in de kuis. Pas na de Duitse inval worden ze voor de dag gehaald en bestudeerd.¹

De burgemeester blijft aan

Verwog de meeste burgemeesters blijven aan, hoewel zij weten dat hen een moeilijke tijd te wachten staat. In de eerste maanden van de bezetting zijn ze optimistisch over de positieve rol die ze kunnen spelen. Ze proberen het vertrouwen van de Duitsers te winnen door de openbare orde te handhaven en de bevolking op te roepen tot terughoudendheid en kalme, om daarmee represailles tegen de burgers te voorkomen. Er zijn ook burgemeesters die zich in de eerste maanden openlijk tegen de Duitsers verzetten.